

Asia

Pohjanmaan käräjäoikeuden lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi yksityistielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto 21.3.2017

Pohjanmaan käräjäoikeus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi tässä asiassa.

Käräjäoikeus toteaa, että asiantuntijapiireissä on vuonna 1963 voimaan tulleen lain yksityisistä teistä (358/1962) kokonaisuudistusta toivottu jo pitkään. Nykyinen yksityistielaki on säädetty oleellisesti erilaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa ja laki onkin lähtökohdiltaan hyvin agraarinen. Lakia on sen voimaan tulon jälkeen muutettu lähinnä käytännön tarpeista lähtien lukuisia kertoja, minkä vuoksi se on sisällöltään, kaikkine pykäläkohtaisine viittauksineen muuttunut varsin vaikeasti avautuvaksi.

Lain kokonaisuudistusta voitaneen pitää varsin haasteellisena tehtävänä; yltäältä olisi kyettävä säilyttämään aiemman lain ja siihen liittyvien lukuisten korkeimman oikeuden ratkaisujen muovaamat periaatteet kohtuullisen pysyvinä, toisaalta laki tulisi kirjoittaa kokonaan uudelleen selkeään ja luettavaan muotoonsa. Tätä lakiahan käyttävät ja soveltavat varsin usein maallikot. Liikenne- ja viestintäministeriön lakiesitysluonnoksessa näkökulma on pitkälti liikenteellisiin lähtökohtiin perustuva eikä esityksessä ole niinkään kiinnitetty huomiota tieoikeuksiin osana kiinteistönmuodostamislainsäädännön rasitejärjestelmää.

Lakia nyt uudistettaessa on ehkä yllättävintä ollut hankkeelle asetetut varsin kunnianhimoiset aikataulutavoitteet. Kun kyse on tämänkaltaisesta lainsäädännöstä, on sen uudistamisessa nopeuteen verrattuna tärkeämpää hyvän lopputuloksen saavuttaminen. Nykyinen laki on ollut voimassa yli 50 vuotta ja oletettavaa on, että uudenkin lain tulisi palvella kymmeniä vuosia. Valitettavasti näyttää siltä, että tässä hankkeessa ei eri tahoilta saatavissa ollut asiantuntemusta ole käytetty siinä laajuudessa kuin, mitä olisi ollut mahdollista hieman verkkaisemmalla valmisteluaikataululla. Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi on sinänsä jaettu kiitettävän monille eri toimijoille, mutta jää nähtäväksi, kuinka paljon lausuntoja kyetään hyödyntämään nykyisellä aikataululla.

Maa- ja metsätalouden osasta näkökulmasta lakiluonnoksen eniten pohdintaa aiheuttava kohta on esitys kunnallisten tielautakuntien lakkauttamisesta ja tiekuntien päätöksistä valittamisen ohjaaminen suoraan maa- ja metsätalouteen. Tielautakuntien lakkauttamista nykyisellään voidaan pitää kannatettavana, koska niiden toiminnassa on valitettavasti ollut runsaasti toivomisenvaraa. Sen sijaan valitusmenettelyä esitettyssä muodossaan voidaan perustellusti kritisoida. Maa- ja metsätalouden osasta muutoksenhakutuomioistuimia, joiden ratkaisu on lopullinen jollei korkein oikeus myönnä muutoksenhakulupaa, minkä saaminen on puolestaan erittäin poikkeuksellista. Tiekunnat ovat tieosakkaiden muodostamia yhteisöjä, joiden tekemät päätökset eivät ole sen laatuaisia viranomaisratkaisuja, että niiden oikeellisuutta olisi perusteltua ryhtyä tutkimaan suoraan muutoksenhakutuomioistuimessa.

Myös käytännön tasolla olisi mahdollisesti odotettavissa ongelmia. Kunnallisia tielautakuntia lienee nykyisellään noin 300 kpl. Mikäli ne käsittelevät keskimäärin vaikkapa vain 2 tiekuntavalitusta vuodessa, merkitsisi se, että maa-

keuksiin voisi tulla useita satoja yksityistieasioita vuosittain. Riita-asioiden oikeudenkäyntikulusäännökset huomioon ottaen valittaminen merkitsisi tiekunnan päätöksiin tyytymättömille myös huomattavaa kuluriskiä. Vaihtoehtona tällöin voisi olla myös valittamisesta pidättäytyminen, koska yksittäisen osakkaan intressi ei useinkaan tieriidoissa ole kovin suuri. Pidemmällä aikavälillä ei tällainen muutoksenhakumahdollisuuksien käytännön väheneminen olisi kuitenkaan ongelmatonta. Tiekuunnissa toimivat maallikot ja heidän laintulkintansa voi johtaa tilanteisiin, missä käytännöt muodostuvat lainvastaisiksi ja vaikuttavat haitallisesti usein kymmenienkin tieosakkaiden tilanteisiin ehkä vuosikautia ilman, että kukaan rohkenisi hakea omalta kohdaltaan muutosta asiointilan korjaamiseksi.

Pohjanmaan kärjäoikeus esittääkin mitä painokkaammin, että muutoksenhaku tiekuntien päätöksistä tulisi harkita uudestaan. Yhtäältä ja ensisijaisena vaihtoehtona pitäisi olla riitaisten kysymysten saattaminen ratkaistavaksi Maanmittauslaitoksen tietoimituksessa, toisaalta voitaisiin myös pohtia mahdollisuutta perustaa maakunnallisia tielautakuntia, joissa jo pelkästään juttujen suuremman lukumäärän kautta jäsenten asiantuntevuus automaattisesti muodostuisi nykyisiä kunnallisia tielautakuntia paremmaksi. Tällaisten tielautakuntien perustamiselle olisikin huomattavasti luontevampi tarve kuin nyt lakiehdotuksen 95 §:n mukaiselle sovitteluelimelle. Maallikkojen päätöksenteon ohjauksesta suoraan muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltäväksi ei ylipäätään voida pitää onnistuneena ratkaisuna ja hallituksen esitysluonnoksessa kyseisen lainkohdan (72 §) muotoilu on joka tapauksessa erikoinen.

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt erityisesti arvioimaan muutosten taloudellisia ja muita vaikutuksia. Tähän nähden Pohjanmaan kärjäoikeus toteaa, että ehdotettu muutoksenhakujärjestelmä tarkoittaisi maa- ja metsäoikeuden kulujen lisääntymistä, koska oikeudenkäyntimaksu valtiolle kattaa vain pienen osan juttujen käsittelykustannuksista. Asianosaisten kannalta riita-asioiden oikeudenkäyntikulusäännökset johtavat siihen, että hävinnyt osapuoli joutuisi maksamaan voittaneen puolen kulut. Nämä ovat tyypillisesti avustajia käytettäessä minimissäänkin tuhansia euroja. Mikäli riitaiset kysymykset ohjattaisiin Maanmittauslaitoksen toimittamaan yksityistietoimitukseen, niin siellä kukin asianosainen vastaa ainoastaan omista kuluistaan, ja toisaalta yksityistietoimituksen maksut kattavat yhteiskunnan keskimääräiset kustannukset tällaisen asian hoidosta.

Yksitystielain uudistamishankkeen käynnistyttyä maa- ja metsäoikeudet ovat keskenään käyneet keskustelua lainvalmistelun edetessä. Tähän nähden on Vantaan kärjäoikeuden maa- ja metsäoikeudessa laadittu laajempi ja yksityiskohtaisempi lausuntoesitys. Maa- ja metsäoikeudet eivät välttämättä ole yksimielisiä tuon lausunnon kaikista yksityiskohdista, mutta pitävät lausunnossa ja sen liitteessä esitettyjä näkökohtia kokonaisuudessaan tärkeinä ja hyvänä pohjana lakiesityksen jatkovalmistelussa huomioon otettavaksi. Pohjanmaan kärjäoikeus viittaakin oman lausuntonsa ohella siihen.

Laamanni Daniel Allén

Maa- ja metsäoikeusinsinööri Simo Mikkola